

6. Статистичний щорічник Тернопільської області. 2017 рік / За редакцією А. А. Чорного; Відповідальні за випуск Т. М. Гришук, Н. С. Дідуник. – Тернопіль, Головне управління статистики у Тернопільській області, 2017. – 428 с.

Ірина Вовк

Науковий керівник – доц. Питуляк М.Р.

ПРИРОДНІ РЕСУРСИ ЯК ЧИННИК РОЗВИТКУ РЕКРЕАЦІЇ І ТУРИЗМУ У ВОЛИНСЬКІЙ ОБЛАСТІ

Метою статті є аналіз природних ресурсів Волинської області, які мають важливе значення рекреації і туризму.

Природно-ресурсні чинники рекреації й туризму завжди були і залишаються одними із провідних, оскільки спрямовані на задоволення потреб у відпочинку, оздоровленні, лікуванні, пізнанні та ін. На розвиток туристсько-рекреаційної діяльності впливає багато чинників: природні, культурно-історичні, економічні, соціальні, демографічні, політико-правові, екологічні. На формування туристсько-рекреаційної діяльності значний вплив мають також рівень освіти, культури населення, його естетичні потреби. Отже, туристсько-рекреаційна діяльність в кожному районі чи регіоні має свої особливості через вплив окремих чинників [3].

Відповідно рекреаційно-туристичні ресурси та можливість їх використання суттєво впливають на напрями розвитку рекреації і туризму. Вони обумовлюють вибір туристами і рекреантами того чи іншого регіону для відвідування і мають незмінну цінність. Рекреація в національних природних парках стала важливим елементом дозвілля та оздоровлення міських жителів

Рекреаційні ресурси — це об'єкти, явища і процеси природного та антропогенного походження, що використовуються або можуть бути використані для розвитку рекреації і туризму. Вони є матеріальною і духовною основою формування ТРС різного типу і таксономічного рангу[4].

До природних рекреаційних ресурсів належать природні та природно-антропогенні геосистеми, природні об'єкти, явища і процеси, які володіють внутрішніми і зовнішніми властивостями й характерними рисами для організації сезонної або цілорічної рекреаційної діяльності. У межах природних рекреаційних ресурсів можна виокремити кліматичні, ландшафтні, орографічні, бальнеологічні, біотичні, грязьові, водні та інші ресурси. У свою чергу кожен із цих видів складається з окремих підвидів, наприклад бальнеологічні ресурси поділяються на мінеральні води різного хімічного складу, а отже, і різної лікувальної дії [5].

Вивчення рекреаційних потреб є відправною точкою у виявленні закономірностей формування, функціонування і розвитку ТРС: адже саме вони визначають просторово-часову динаміку і територіальну організацію рекреаційної діяльності. Рекреаційні потреби реалізуються в певних видах рекреаційної діяльності.

Більша частина області розташована в межах Поліської низовини, четверта частина – на Волино-Подільській височині в широколистянолісовій зоні.

За природними умовами область поділяють на три частини: північнополіську, південнополіську і лісостепову.

Північнополіська частина, яка займає 3/4 території, за рельєфом – плоска рівнина, яка в районі Ковеля і Любомля має невеликі підвищення і характеризується високою лісистістю, великими заболоченими площами, значною кількістю торфовищ.

Південнополіська частина лежить у межах Волинського пасма, що складається з багатьох ізольованих горбів різної форми. На сході зони лежить денудаційна рівнина, утворена воднольодовиковими відкладами. Широколистянолісова зона розташована в межах Волинської височини, поверхня якої порізана балками і річковими долинами.

На теренах Волинської області чітко виділяються два види ландшафтів – поліський і широколистянолісовий. Для поліських ландшафтних районів характерні велика лісистість,

заболоченість місцевостей, переважання малородючих ґрунтів, наявність значної кількості заплавлених і карстових озер. Для широколистянолісових ландшафтних районів характерний долинно-грядовий рельєф, ускладнений яружно-балочними і карстовими формами з сірими опідзоленими ґрунтами в поєднанні з малогумусними чорноземами [5].

Сприятливі для рекреації комфортні, прохолодні субкомфортні і жаркі субкомфортні погоди. Найчастіше комфортна погода спостерігається в літні місяці (5-8 днів на декаду). Жарка погода буває дуже рідко. В липні-серпні умови на території області сприятливі для проведення широкого комплексу кліматолікування. В цей період приймання кліматичних процедур не обмежується, повітряні ванни можна приймати протягом усього літа. Температура води в переважній більшості озер області стає придатною для відкриття купального сезону з другої декади червня і триває він в середньому 80 днів (до другої декади вересня). Температура води максимальна в першій-другій декаді серпня і становить близько 20°C. Погода на початку весни і пізньої осені не сприятлива для рекреаційної діяльності і не забезпечує можливості тривалого відпочинку на повітрі. Сприятливий період для організації всіх видів відпочинку в теплу пору року триває 150-155 днів. Найоптимальніші кліматичні умови для організації відпочинку і туризму в теплий період року – в північно-західних районах області [2].

Велике значення в регіоні мають поверхневі води, які представлені 147 річками і 235 озерами. Більшість річок регіону беруть свій початок за межами Головного Європейського вододілу, і тільки деякі з них (Турія, Стохід, Виживка та ін.) не виходять за межі області. З річок, що належать до басейну Дніпра, найбільшими на території області є Прип'ять, Стир, Турія, Стохід. Уздовж західного кордону області протікає Західний Буг

Річки використовуються для короткочасного відпочинку, водного туризму, купання, рибальства. Площа озер області становить 150,9 км². Об'єм водної маси озер становить 943,65 млн. м³. Значна частина об'єму належить озерам площею 1,01-5,0 км² (18%) та 20,1-25 км² (13%). Цікаво, що об'єм оз. Світязь становить майже половину об'єму всіх озер області (48,6%). За адміністративними районами озера розміщені досить нерівномірно, основна їх частина знаходиться в поліських районах області.

В межах області виділяються три озерні райони: Західного Бугу, межиріччя Західного Бугу і Прип'яті, басейн Прип'яті. Басейн Західного Бугу нараховує понад 80 озер, які об'єднуються в Шацьку групу озер, з них 32 озера – заплавні, 48 – карстові

Волинська область володіє значним потенціалом мінеральних вод, які об'єднують у 4-и типи, що дає можливість розвивати санаторно-курортне лікування. Так, в районі смт. Ратне, біля с. Осниця, с. Тур, санаторію "Лісова пісня" поширені гідрокарбонатно-кальцієві, гідрокарбонатно-натрієві та хлоридно-кальцієві мінеральні води. З глибиною залягання горизонту зростає мінералізація вод.

Значний рекреаційний потенціал для рекреації в області мають лісові ресурси. Волинська область лежить у межах Західно-Української геоботанічної підпровінції. Лісових і лісовкритих площ — 695 тис. га, в тому числі вкрито лісами — 638,8 тис. га, що складає 31,7%, ліси державного значення займають площу 447 тис. га, в тому числі 368,8 тис. га покриті лісом (88,2%), де функціонують 14 держлісгоспів та Шацький національний природний парк.

До головних лісоутворюючих порід відносяться: сосна звичайна (57% від загальної площі лесів), вільха чорна (13%), береза бородавчата (13%), дуб черешчатий (12%). Серед лісів, бори складають 22%, субори — 35%, діброви — 6% вкритої площі. Молодняки займають 40%, середньовікові — 43%, пристигаючі — 13%, стиглі і перестиглі — 4%. Хвойні ліси становлять — 58%, твердолистяні — 12% і м'яколистяні — 3% усіх лісів області. Річний приріст деревини з 1 га. покритої лісом площі становить 4 куб. м, щорічний приріст по області складає 5 млн. м³. [1, 2].

Неповторність ландшафтів району, їх багате різноманіття стали першоосновою створення в 1983 році Шацького національного природного парку, площа якого сягає 48,9 га. На території парку знаходиться 24 озера за даними Інституту гідробіології НАН України, які за походженням відносяться до різних генетичних типів. Найбільше озеро Світязь, площа якого становить понад 2,6 тис. га з найбільшою глибиною — 58,4 метрів (саме тому його називають "Українським Байкалом").

Для диференційованого способу ведення природоохоронного господарства з метою збереження унікальних об'єктів живої і неживої природи, відновлення корінних екосистем

порушених антропогенним впливом, упорядкування рекреаційного використання природних ресурсів парку, проведено зонування його території. Виділено слідуючі функціональні зони: заповідна зона, зона регульованої рекреації, зона стаціонарної рекреації та господарська зона. До заповідної зони (4805 га) включено озеро Мошне, водно-болотні угіддя озер Довге і Кругле з прилеглими лісовими масивами, а також лісові масиви “Князь Багон” та ур. “Пулемецьке”, болотні угіддя “Унич” та між озерами Пулемецьке і Острівянське. Тут забороняється рекреаційна та господарська діяльність, за виключенням проведення наукових досліджень. Зона регульованої рекреації (12325 га) виділена для короточасного відпочинку та оздоровлення населення, огляду особливо пам’ятних місць, влаштування туристичних маршрутів, екологічних стежок, рекреаційних і інформаційних пунктів. Зона стаціонарної рекреації (1283 га) — виділена в місцях розміщення об’єктів обслуговування відвідувачів парку [6].

Різноманітність природних умов і ресурсів сприяє розвитку сільського зеленого туризму, пізнавального, лікувально-оздоровчого та інших.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Волинське управління лісового та мисливського господарства [Електронний ресурс]. – Режим доступу <http://forest.voladm.gov.ua/>
2. Геренчук К. І. Природа Волинської області. /К. І. Геренчук. – Львів: Каменяр, 1975. – 146 с.
3. Мезенцев К. В. Оцінка впливу чинників розвитку туристично-рекреаційної діяльності в Харківській області / К. В. Мезенцев, І. А. Скриль // Часопис соціально-економічної географії : міжрегіон. зб. наук. пр. – Х. : ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2010. – Вип. 8 (1). – С. 85–90.
4. Стафійчук В. І. Рекреологія. Навчальний посібник. - 2-ге вид. / В. І. Стафійчук - К.:Альтерпрес, 2008. - 264 с.
5. Фоменко Н. В. Рекреаційні ресурси та курортологія. / Н. В. Фоменко. – К.: Центр навч. л-ри, 2007. – 312с.
6. Шацький Національний природний парк [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://uk.wikipedia.org>

Качановська Вікторія

Науковий керівник: доц. Потокій М. В.

РОЛЬ, МІСЦЕ ТА ЗНАЧЕННЯ ВНУТРІШНЬОЇ ТОРГІВЛІ В ЖИТТІ СУСПІЛЬСТВА

У статті розглядається питання місця, ролі та значення внутрішньої торгівлі в житті суспільства та господарському комплексі країни, окремі питання, пов’язані із використанням різних показників для висвітлення роботи внутрішньої торгівлі.

Торгівля, як і інші галузі економіки України, переживає соціально-економічну кризу починаючи з 1991 р. Тому, незважаючи навіть на те, що в 2005-2006 рр. намітилася позитивна динаміка в розвитку торгівлі, ці досягнення не можна порівняти з масштабом падіння обсягу її діяльності в попередні роки.

Поділяється торгівля на дві великі групи – внутрішню й зовнішню торгівлю.

Внутрішня торгівля – галузь господарства, що забезпечує економічний зв’язок між виробництвом і споживанням через купівлю та продаж товарів на внутрішньому ринку країни [2, с. 196]. Це – галузь національної економіки, що охоплює товарний оборот на митній території певної держави [3, с. 1355].

Внутрішня торгівля – це торгівля, яка ведеться виключно в межах певної країни. Важливість внутрішньої торгівлі в країні полягає в тому, що вона полегшує обмін товарів всередині країни. [1, с. 306].

Основним показником розвитку роздрібної торгівлі є роздрібний товарооборот.

Оптовий товарооборот визначають як обсяг перепродажу підприємствами товарів без будь-яких змін (крім звичайних для торгівлі операцій) іншим підприємствам та організаціям (крім населення) для їх використання або наступного продажу як в Україні, так і на експорт. Оптовий товарооборот ураховують без податку на додану вартість й акцизу [5, с. 157].